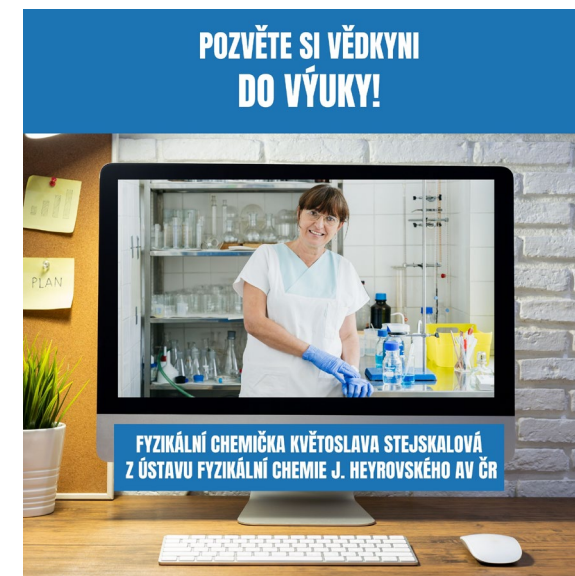
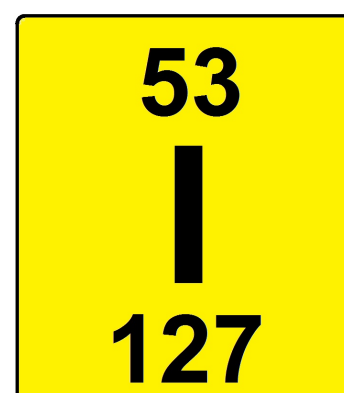
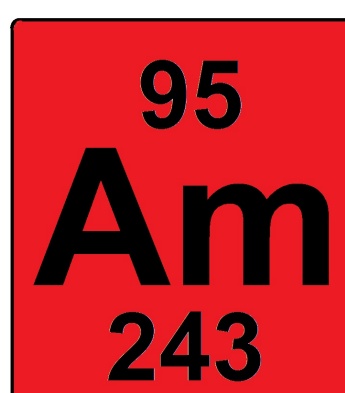
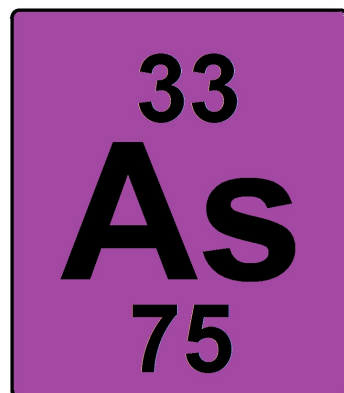
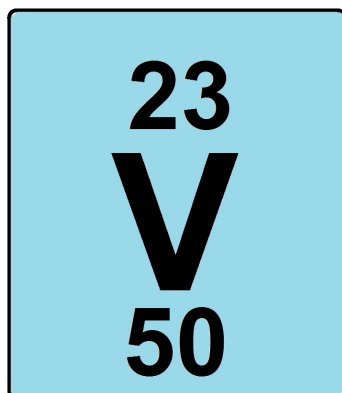

Chemie kolem nás a v nás 😊

Květa Stejskalová z Heyrovského ústavu
(ÚFCH J. Heyrovského AV ČR v Praze)

Jaroslav Heyrovský (1890–1967), první český nositel Nobelovy ceny

Tohle je moje
medaile (s mým
jménem).

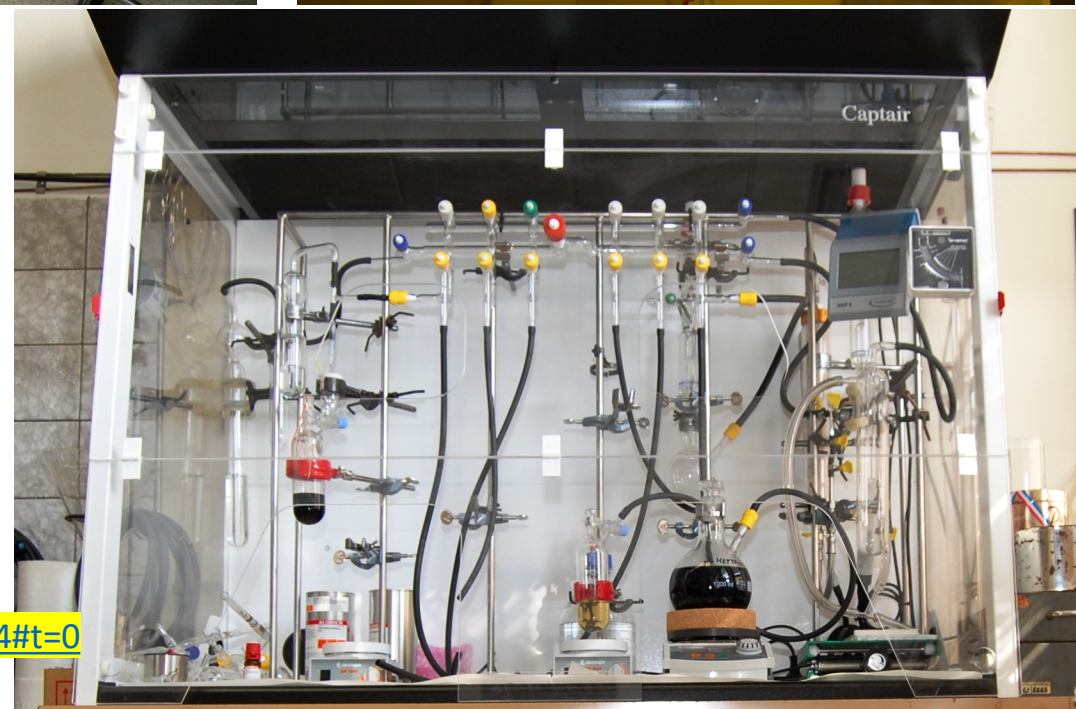
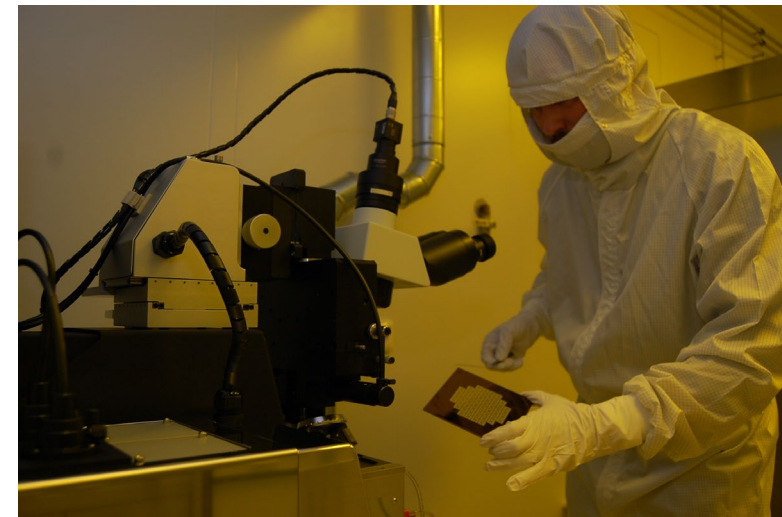
A tady mi švédský král předává Nobelovu
cenu za objev polarografie.

Vytvořily D. Kořánová a K. Stejskalová v rámci stáže č. 9.072 v projektu Otevřená věda AV ČR 2018 v ÚFCHJ. Heyrovského.

https://www.youtube.com/watch?v=7kgdpoN_H8

Chemik pracuje v laboratoři

https://www.jh-inst.cas.cz/sites/www.drupal/files/data/video/00-UFCHJH_EN_final.mp4#t=0

Poslouchali jste audio
pohádku
Poplach v Tabulkově, že?

Každý prvek má své jméno, aby si s nimi lidé lépe poradili. Nejčastěji se můžete setkat s vodíkem, který je, jak vás už jistě napadlo, jednou

ze základních součástí vody. Pro život na Zemi je také nezbytný kyslík, ze kterého se „staví“ vzduch. Na to, abyste složili člověka, potřebujete zhruba

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
I.A	II.A	III.B	IV.B	V.B	VI.B	VII.B	VIII.B			IX.B	X.B	III.A	IV.A	V.A	VI.A	VII.A	VIII.A
1 H 1,008 VODÍK Hydrogenium	2 He 4,0026 HELIUM Helium	Skupenství při 20°C (barva pěma) V pevné L kapalné G plynné PROTONOVÉ ČÍSLO (Z) ČESKÝ NÁZEV LATINSKÝ NÁZEV OXIDAČNÍ ČÍSLA (NEJČASTĚJŠÍ TUČNĚ) ELEKTRONEGATIVITA CHEMICKÁ ZNAČKA MOLÁRNÍ HMOTNOST <i>Dimitrij Ivanovič Mendělejev (1834–1907)</i>															
3 Li 6,941 LITHIUM Lithium	4 Be 9,01218 BERYLLIUM Beryllium	5 B 10,811 BOR Boron	6 C 12,011 UHLÍK Carbonium	7 N 14,007 DUŠÍK Nitrogenium	8 O 15,999 KYSLÍK Oxygenium	9 F 18,9984 FLUOR Fluorin	10 Ne 20,1797 NEON Neon	11 Na 22,98977 SODÍK Natrium	12 Mg 24,305 HOŘÍK Magnesium	13 Al 26,98154 HLINÍK Aluminium	14 Si 28,0855 KREMIK Silicium	15 P 30,97376 FOSFOR Phosphorus	16 S 32,06 SIŘA Sulfur	17 Cl 35,45 CHLOR Chlorum	18 Ar 39,948 ARGON Argonium		
19 K 39,0983 DRASLÍK Kalium	20 Ca 40,078 VÁPŇÍK Calcium	21 Sc 44,95591 SKANDIUM Scandium	22 Ti 47,88 TITAN Titanium	23 V 50,9415 VANAD Vanadium	24 Cr 51,9961 CHROM Chromium	25 Mn 54,93805 MANGAN Manganum	26 Fe 55,845 ŽELEZO Ferrum	27 Co 58,9332 KOBALT Cobaltum	28 Ni 58,6934 NIKEL Niccolum	29 Cu 63,546 MĚD Cuprum	30 Zn 65,38 ZINEK Zincum	31 Ga 69,723 GALLIUM Gallium	32 Ge 72,63 GERMANIUM Germanium	33 As 74,9216 ARSEN Arsenicum	34 Se 78,96 SELEN Selenium	35 Br 79,904 BROM Bromum	36 Kr 83,798 KRYPTON Kryptonum
37 Rb 85,4678 RUBIDIUM Rubidium	38 Sr 87,62 STRONCIUM Strontium	39 Y 88,90585 YTTRIUM Yttrium	40 Zr 91,224 ZIRKONIUM Zirconium	41 Nb 92,90638 NIOB Niobium	42 Mo 95,94 MOLYBDEN Molybdenum	43 Tc (98) TECHNECIUM Technetium	44 Ru 101,07 RUTHENIUM Ruthenium	45 Rh 102,9055 RHODIUM Rhodium	46 Pd 106,42 PALLADIUM Palladium	47 Ag 107,8682 STRĚBRO Argentum	48 Cd 112,411 KADMIUM Cadmium	49 In 114,818 INDIUM Indium	50 Sn 118,71 CIN Stannum	51 Sb 121,76 ANTIMON Stibium	52 Te 127,6 TELLUR Tellurium	53 I 126,90447 JOD Iodum	54 Xe 131,29 XENON Xenonium
55 Cs 132,90545 CESIUM Caesium	56 Ba 137,327 BARIUM Barium	57 La 138,90547 LANTHAN Lanthanum	72 Hf 178,49 HAFNIUM Hafnium	73 Ta 180,94788 TANTAL Tantalum	74 W 183,84 WOLFRAM Wolframium	75 Re 186,207 RHENIUM Rhenium	76 Os 190,23 OSMIUM Osmium	77 Ir 192,222 IRIDIUM Iridium	78 Pt 195,084 PLATINA Platinum	79 Au 196,96657 ZLATO Aurum	80 Hg 200,59 RTUŤ Hydrargyrum	81 Tl 204,38 THALLIUM Thallium	82 Pb 207,2 OLOVO Plumbum	83 Bi 208,9804 BISMUT Bismutum	84 Po (209) POLONIUM Polonium	85 At (210) ASTAT Astatium	86 Rn (222) RADON Radonium
87 Fr (223) FRANCIUM Francium	88 Ra (226) RADIUM Radium	89 Ac (227) AKTINIUM Actinium	104 Rf (261) RUTHENIUM Rutherfordium	105 Db (262) DUBNIUM Dubnium	106 Sg (263) SEABORGIUM Seaborgium	107 Bh (264) BOHRIUM Bohrium	108 Hs (265) HASSIUM Hassium	109 Mt (266) METHELIUM Meitnerium	110 Ds (268) DARWINIUM Darmstadtium	111 Rg (269) ROENTGENIUM Roentgenium	112 Cn (285) COPERNICIUM Copernicium	113 Nh (284) NIHOONIUM Nihonium	114 Fl (289) FLEROVIUM Flerovium	115 Mc (288) MOSKOVCIUM Moscovium	116 Lv (293) LIVERMORIUM Livermorium	117 Ts (294) TENNESSIN Tennessine	118 Og (294) OGANESIUM Oganesson

A tohle je opravdovĚ Tabulkov !!!

© Ing. Petr Kupka,
VozmíkovĚch 11, Praha 8;
www.kupkanet.com,
e-mail: kupka@kupkanet.com,
tel. +420 604 782 875;
věchna práva vyhrazena.

LANTHANOIDY
AKTINOIDY

58 Ce 140,116 CER Cerium	59 Pr 140,90765 PRASEODYM Praseodymium	60 Nd 144,242 NEODYM Neodymium	61 Pm (145) PROMETHIUM Promethium	62 Sm 150,36 SAMARIUM Samarium	63 Eu 151,964 EUROPIUM Europium	64 Gd 157,25 GADOLINIUM Gadolinium	65 Tb 158,92535 TERBIUM Terbium	66 Dy 162,5 DYSPROSIUM Dysprosium	67 Ho 164,93032 HOLMIUM Holmium	68 Er 167,259 ERBIUM Erbium	69 Tm 168,93042 THULIUM Thulium	70 Yb 173,054 YTTERBIUM Ytterbium	71 Lu 174,967 LUTECIUM Lutetium
90 Th 232,0375 THORIUM Thorium	91 Pa 231,03688 PROTAKTIUM Protactinium	92 U 238,02891 URAN Uranium	93 Np (237) NEPTUNIUM Neptunium	94 Pu (244) PLUTONIUM Plutonium	95 Am (243) AMERICIUM Americium	96 Cm (247) CURIUM Curium	97 Bk (247) BERKELIUM Berkelium	98 Cf (251) CALIFORNIUM Californium	99 Es (252) EINSTEINIUM Einsteinium	100 Fm (257) FERMIUM Fermium	101 Md (258) MENDELEVIUM Mendelevium	102 No (259) NOBELIUM Nobelium	103 Lr (262) LAWRENCIUM Lawrencium

Jedy, žíraviny, karcinogeny a jinak nebezpečné látky

Mnoho látek kolem nás se nezdá !?

Chemie nás učí být ostražitými a dodržovat pravidla a bezpečnost, jinak to je potom průšvih. Ne všechno má dobrý konec jako v pohádce.

Hořlavý

Oxidující

Nebezpečný pro životní prostředí

Plyn pod tlakem

Poškození zdraví

Toxický

Výbušnina

Žíravý

Nebezpečí

Trocha historie- STAROVĚK

Výroba kovů

Zlato, stříbro měď

Cu - redukcí malachitu
(4000 př.n.l Egypt)

bronz (Cu +Sn) 3000 př. n.l.

kupelační metoda rafinace kovů

Železo – 1000 př. n.l., Fe vysoký
bod tání, intenzivní spalování !!!

Keramika

Vhodná hlína vytvarovaná do
předmětu pro spotřebu a ten
vypálen na otevřeném ohni
450-750 °C .

Keramická pec (3000 př.n.l.)
až 1000 °C (slinování – pevnost a
malá porozita)

Pigmenty a barviva

Egyptané rozšiřují barevnou škálu (červená, žlutá, černá) o chemicky připravovaná barviva, např. suřík Pb_3O_4 . Touha barvit si oděvy přinesla nové postupy přípravy barviv z rostlin a živočichů, neexistují písemné záznamy.

Alchymisté ve snaze vyrobit zlato, učinili mnoho významných objevů...

Alchymie hledala:

Kámen mudrců;

Způsob přeměny méně ušlechtilých kovů na ušlechtilé;

Alkahest univerzální rozpouštědlo

Tekuté zlato – lék propůjčující tělu maximální energii a odolnost proti nemocem;

Homunkula – vytvoření živé bytosti alchymistickou cestou;

Elixír života - látka omlazující zestárlý organismus;

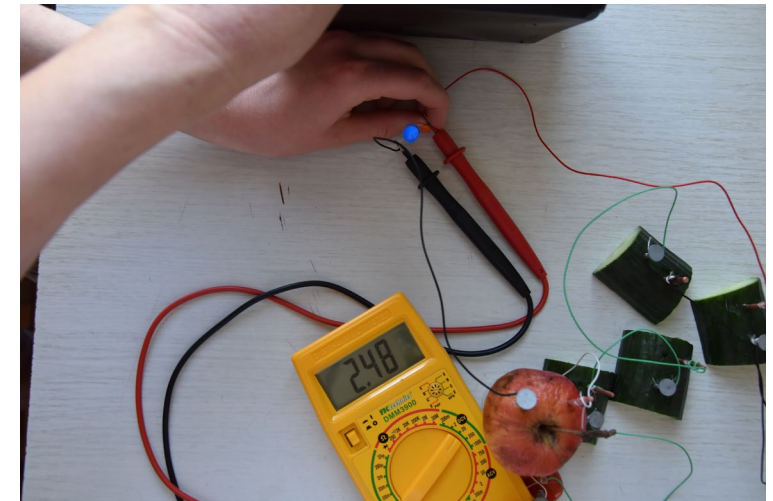
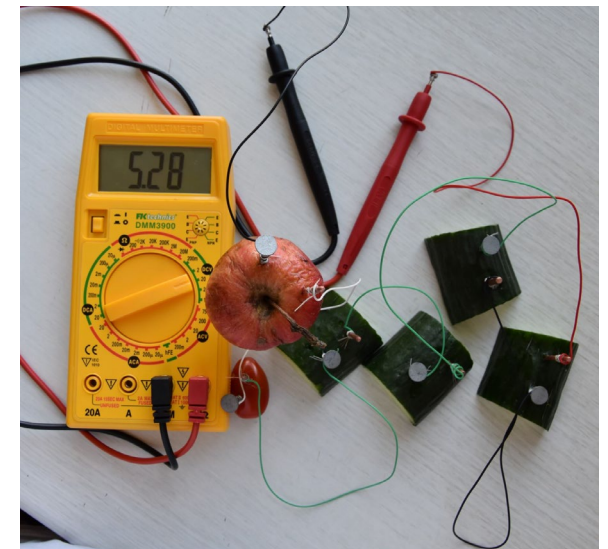
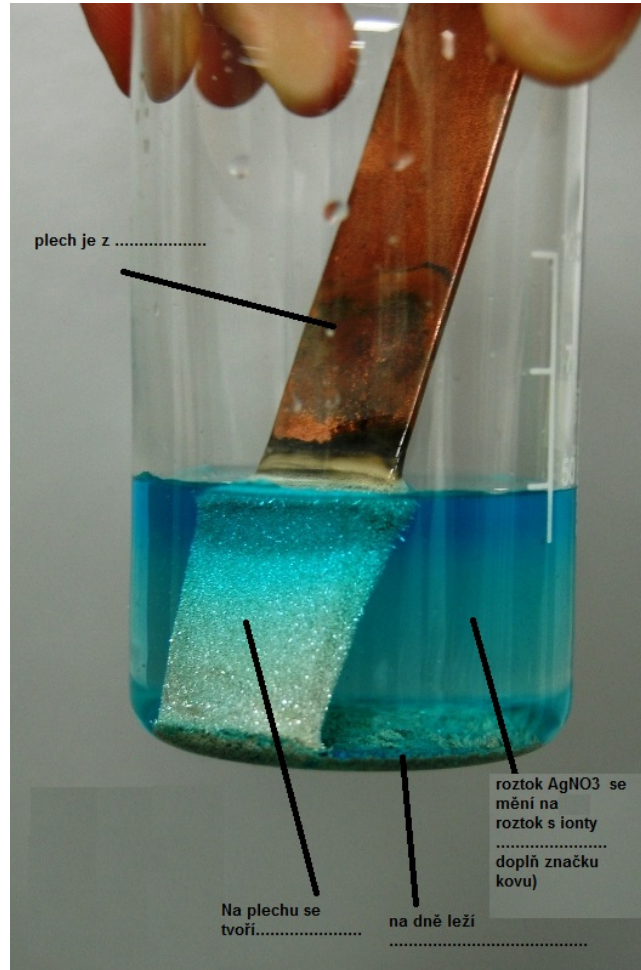
Palingenesi – alchymistická rekonstrukce organismů z jejich popela.

KOVY

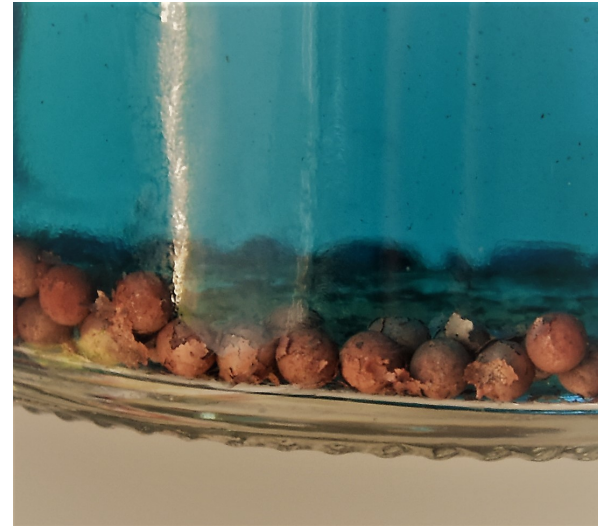
<http://www.3nastroje.cz/data/dokument/soubor/SCHK-07-Pomedeni-Au.pdf>

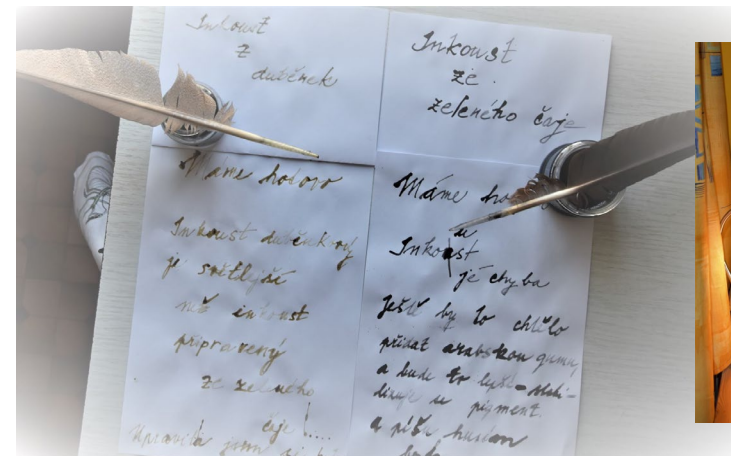
<http://www.3nastroje.cz/data/dokument/soubor/SCHK-02-baterie.pdf>

KOVY

Čím se psalo ve středověku- za vším hledej železo

<http://www.3nastraje.cz/data/dokument/soubor/SCHK-05-stredinkoust.pdf>

PLYNY

kyslík--- vodík --- dusík --- oxid uhličitý--oxid uhelnatý-- oxid siřičitý a další.....

O₂

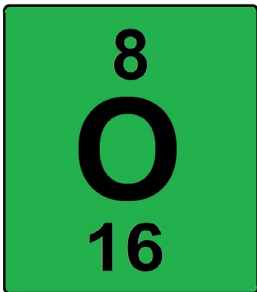
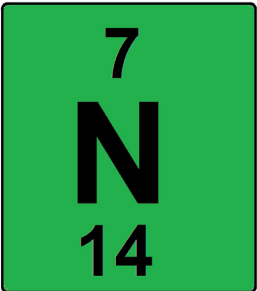
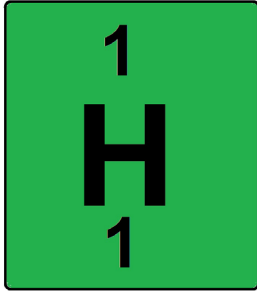
H₂

N₂

CO₂

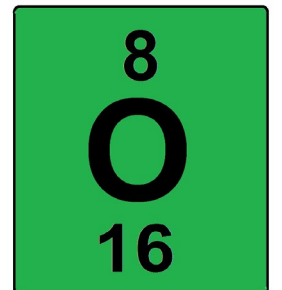
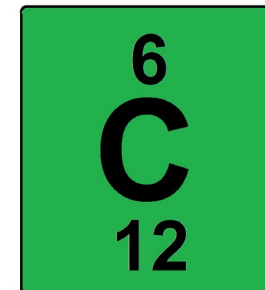
CO

SO₂

Zdroje obrázků:

- <https://cs.puntomarinero.com/sulfur-oxide-in-nature-and/>
- <https://www.linde-gas.cz/shop/cs/cz-ig/plyny-a-z/vod%C3%ADk/vod%C3%ADk-50-tlakov%C3%A1-lahev-320-1>
- <https://www.svarovacka.cz/technicke-plyny-do-pronajmu/1022-kyslik-technicky-2-5-20l-200-bar-cena-za-plyn.html>
- <https://www.zzskhk.cz/cs/tichy-zabijak-oxid-uhelnaty>
- <https://www.pozary.cz/clanek/34120-plyn/>
- <http://svetprvku.cz/kapalny-dusik-7>

KAPALINY

VODA – H₂O – nejčarovnější kapalina na světě (a asi i ve vesmíru), je ale i ledem i párou

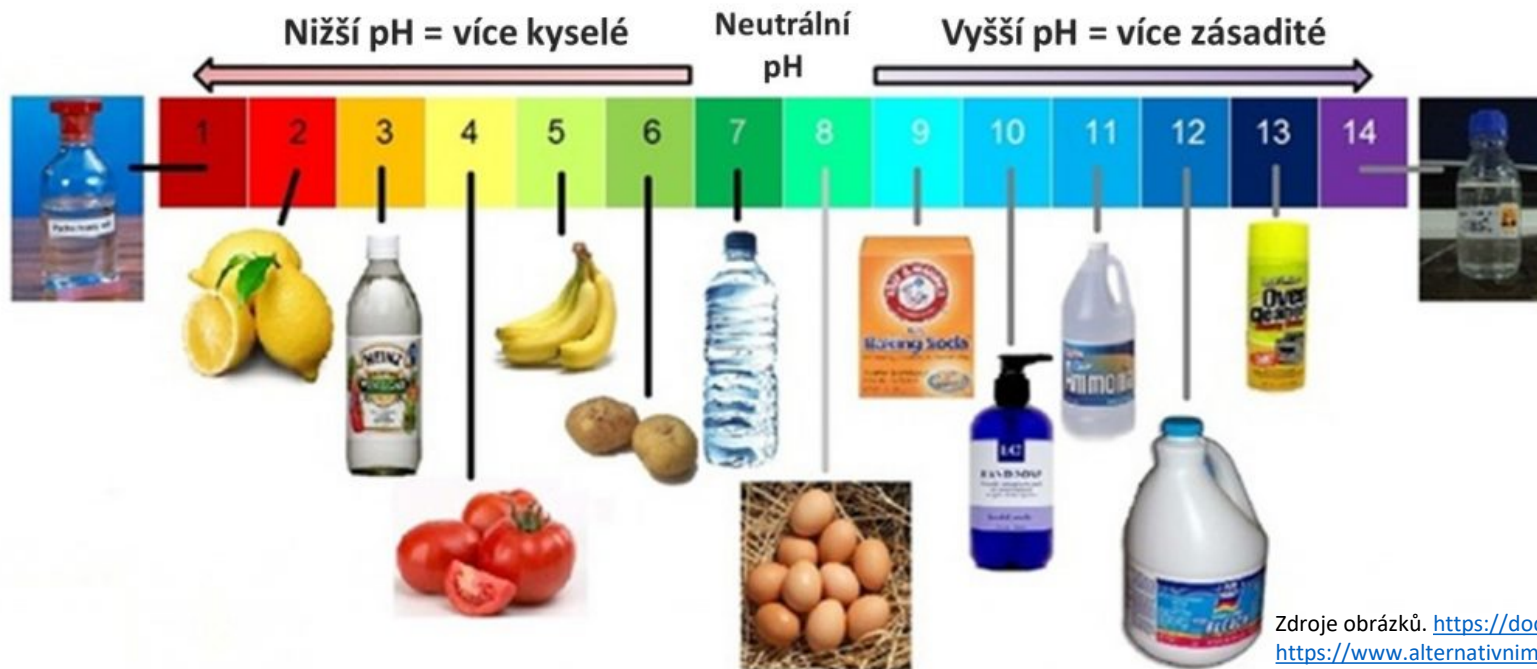

Člověk je ze 70% tvořen vodou, rostliny dokonce z 90%. Asi 98% vody na světě se nachází v oceánech...

Zdroje obrázků: https://www.mzp.cz/cz/news_190507-krizove-sucho-pitna-voda
<http://inkluzie.ujep.cz/cz/co-nabizime/podklady-pro-deti-dlouhodobe-nemocne-hrava-forma/2-stupen-zs/clovek-priroda-chemie-fyzika-zemepis-prirodopis/fyzika-zmena-skupenstvi-latek.html>
<https://veda.instory.cz/272-diamant-ukryval-skupenstvi-vody-ktere-se-na-zemi-nevyskytuje.html>
<http://www.zsnovestraseci-enviro.cz/1-stupen/skupenstvi-vody/>
<https://ekonom.cz/c1-66706430-technologie-postavene-na-vode>

KAPALINY

Chemie je hodně o kapalinách **kyseliny** - **látky neutrální** - **zásady**

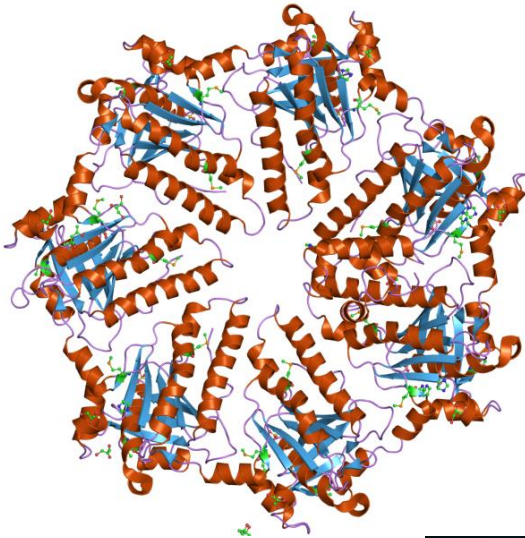
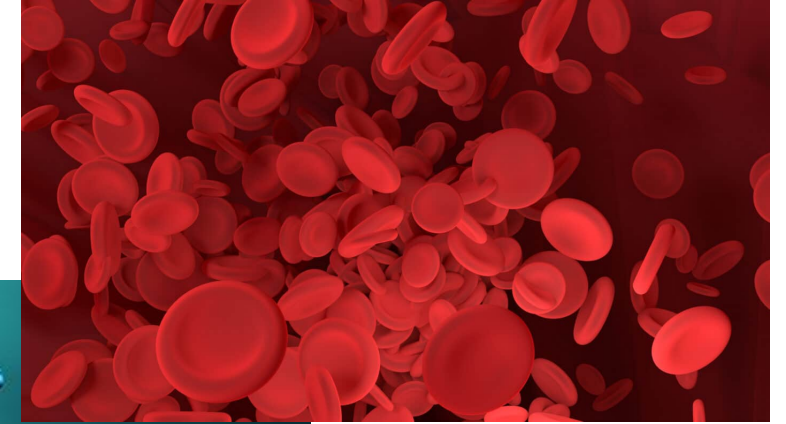
Látka	pH
Kyselina v bateriích	<1,0
Žaludeční šťávy	2,0
Citronová šťáva	2,4
Coca-cola	2,5
Ocet	2,9
Šťáva z pomeranče nebo jablka	3,5
Pivo	4,5
Káva	5,0
Čaj	5,5
Kyselý déšť	< 5,6
Sliny onkologických pacientů	4,5-5,7
Mléko	6,5
Čistá voda	7,0
Sliny zdravého člověka	6,5-7,4
Krev	7,34 - 7,45
Mořská voda	8,0
Mýdlo	9,0 - 10,0
Čpavek pro domácí použití	11,5
Hašené vápno	12,5
Louh sodný pro domácí použití	13,5

ČLOVĚK

Co jsme chemicky my, lidé???????

Samý uhlík !!!!!!!!!!!!!!!

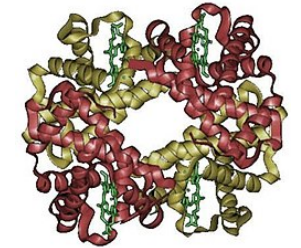
Jedna velká chemická továrna

Bílkovina – zdroj obrázku - https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C3%ADlkovina#/media/Soubor:PDB_1pzn_EBI.jpg

DNA ---- zdroj obrázku ---- <https://www.czechsight.cz/ctyrvlaknova-dna-byla-poprve-pozorvana/>

červené krvinky a v nich Hemoglobin ---

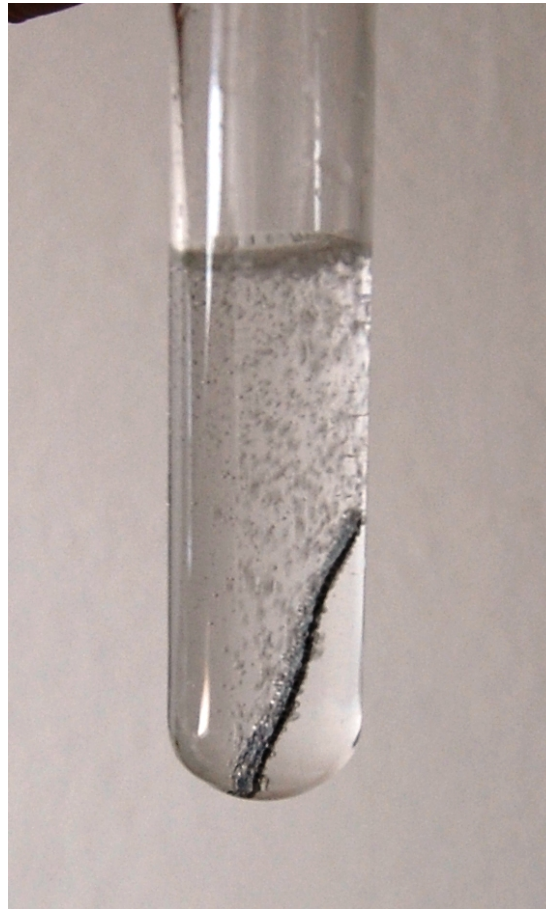
zdroje obrázku - <https://www.swisspointofcare.com/hemoglobin-explained/> a <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hemoglobin>

Co jíme a proč ?

Co dělá **kyselina chlorovodíková HCl** v našem žaludku a co na našem WC ?

HCl – slouží k vyčištění toalety, rozpouští vodní kámen a tím toaletu zbaví jeho nánosů (hnědavé ošklivé skvrny v míse)

HCl umí rozpustit i některé kovy !!!!!

HCl – ničí škodlivé bakterie v potravě, v žaludku leptá pevné části potravy a aktivuje pepsin, chemickou látku (enzym), který potřebujeme k natrávení bílkovin v naší stravě.

Zdroj obrázku žaludek ---

<https://www.galenus.cz/clanky/zdravi/traveni-zaludek>

Chemie je krásná...

Snad se mi vás podařilo uvést do tohoto oboru a přesvědčit vás, že bude krásné se jednou učit chemii (a to co nejdříve 😊)

